

szürkéek. A pseudomorphismus mellett tanuskodik az is, hogy a leveles szerkezet a kristályok nem minden részén tűnik elő és a kristályhalmazoknál nem mindig egy irányú. Egy kristályon két nagyobb tetrakishexaëderlap hajlását meg lehetett közelítő mérésekkel határozni a hexaëderhez, $1^\circ 23'$ (!) valószínű hibával:

$$\begin{aligned} 100 \text{ hol} &= 17^\circ 36' \\ 100 \text{ pqo} &= 35 \quad 45 \end{aligned}$$

E megbizhatlan mérésekből a két tetrakishexaëder, a melyet a gyémánton szintén ismerünk, volna:

	calc.	obs.
100.310	= $18^\circ 26'$	$17^\circ 36'$
100.320	= 33 41	35 45

A nowo-urei meteoritben fedezték fel először a gyémántot (1888), legújabbban pedig a magurai meteorvasban.*

Ezek alapján szerző ROSE G. nézetéhez csatlakozik, a mely szerint a *cliftonit grafit-pseudomorphosa gyémánt után*. ZIMÁNYI KÁROLY.

TÁRSULATI ÜGYEK.

II. SZAKÜLÉS 1892 MÁRCZIUS HÓ 2-ÁN.

Elnök: Dr. SZABÓ JÓZSEF.

Az első titkár felolvassa néhai dr. HOFMANN KÁROLY özvegyének levelét, a melyben bejelenti, hogy boldogult férje nevére 100 frtos alapítványt tesz le a társulat részére.

Rendes tagoknak ajánlatnak a következők:

DR. LENYEL BÉLA egyetemi tanár Budapesten, ajánlja dr. ILOSVAY LAJOS örök. tag.

MARKÓ GUSZTÁV okl. vaskohász Ózdon, ajánlja PETROVITS ANDRÁS r. tag;

SCHERFFEL LAJOS gyártelepi tanító Ózdon, ajánlja PETROVITS ANDRÁS r. tag;

K. KARLOVSZKY GÉZA egyet. tanársegéd Budapesten, ajánlja dr. MURAKÖZY KÁROLY r. tag.

Az előadások sorát megkezdi:

1. DR. SZÁDECZKY GYULA: «*Adatok Erdély közzettanához*» cím alatt. Előadó néhány kőzetet mutatott be és ezeket főképen petrographiai tekintetben ismertette. A Toroczkótól keletre fekvő Székelykő középső csúcsát képező *hypersthendésit* mesozoos mészkövön tört át. E kőzet plagioklasai a basisos sorozathoz tartoznak, míg a hypersthent nem ritkán serpentinesedett augitburok környezi. A secundär képződésű ásványok: *calcit* és *heulandit*. A Lesnyek melletti Leányhegyről előadó egy *melaphyrt* ír le, a melyen oszlopos elválást is tapasztalt. A kőzet olivinjai elszerpentinesedettek, de azért néha a kristályalak mégis meglehetősen tökéletesen meg van; hasonlóképen az augitok sem épek. Utólagos képződésű ásványok *serpentin*, *chrysofil*, *bastit*. Nagyjagon a felső-csertési FERENCZ-JÓZSEF altárnában újabbán egy gránitos szövetű kőzetre bukkantak, a mely azonban a felületre nem

* V. ö. a megelőző ismertetést.

jut. A kőzetet előadó *quarz-dioritnak* tekinti, elegyrészei: *apatit, magnetit, ilmenit, amphibol, biotit, labrador, oligoklas* és *quarz*; másodlagos képződésűek pedig: *calcit, leukoxen* és *damourit*. Végül a nagygái amphibol-andesitből egy *cordierites*, a kissebesi dacitból egy gránátos zárványt mutat be.

Az e tárgyhoz fűződött eszmecsereben részt vett L. LÓCZY LAJOS, a ki megjegyzi, hogy Hauer geologiai térképén Maros-Illye és Lesnyek környékén *bazaltok* vannak kijelölve, a melyek a Maros bal partján a krétakorú homokkővet vastag telérekben törték keresztül. Ő hajlandóbb az előadó által *melaphyrnak* nevezett kőzetet szintén ama kőzetekhez sorolni, a melyek e vidékről régebben *bazaltnak*, ujabban pedig *augit-andesit-trachytnak* határozattak meg.

INKEY BÉLA a geologiai kor biztos konstataálását tartja fontosnak, a Csertés vidékéről való *quarz-dioritnál* pedig annak további előfordulását követni, valamint a trachytokkal való contactjára figyelemmel lenni.

Elnök ezekre megjegyzi, hogy a már megtörtént petrographiai vizsgálat után a geologiai viszonyok kiderítésének kell következni.

HALAVÁTS GYULA a figyelmet felhívja a hasonlatosságra, a mely az előadó *quarz-diorit*-ja és a Dognácska, Vaskő táján található *dacitok (banatit)* közt van. Ez utóbbiak, mint ismeretes tertiär eruptiv kőzetek és ezért nem dioritok, mint azt előbb hitték. Mivel a kőzet a felszínre nem juthatott és a kristályos palákat nem törte át, valószínűleg a lassú kihülés következtében nyerte gránitos szövetét; ezért hajlandó hinni, hogy a szóban forgó kőzet szintén telérkőzet és így *dacit*.

Előadó ezek után hangsúlyozza, hogy vajjon a lesnyeki kőzet melaphyr- vagy bazalt e, petrographiailag nem dönthette el, a vidéket geologiailag kirándulásai rövidsége miatt nem vizsgálhatta meg. A csertési kőzet nevén most nem hajlandó változtatni, de lehetségesnek véli, hogy az egy *harmadkori diorit* lesz.

2. DR. SZONTAGH TAMÁS bemutatja «*Nagy-Károly, Tasnád, Ákos és Széplak környékeinek 1:75.000 méretű geologiai térkép lapjait*» és kivonatosan előadja a hozzájuk írt magyarázó szöveg tartalmát. A m. kir. földtani intézet részletes felvételei alapján legujabban a szóban forgó két térkép lap bocsáttatik ki, a melyek a könnyebb és czélarányosabb hasznavehetőség végett magyarázó szöveggel is vannak kísérve.

Eddig a m. kir. földtani intézet igazgatósága a következő magyarázatokat bocsátotta közre:

Az 1:144.000 méretű geologiai térképéknél, Kis-Márton vidékéhez, Fehértemplom, Kubin s végre Versecz vidékéhez. Az 1:75.000 méretű geologiai térképéknél, Kolozsvár vidékéhez, Alparét környékéhez, Bánffy-Hunyad, továbbá Torda vidékéhez; végül a fennemlített és tárgyalandó vidékhez.

A szóban forgó két térképlapnak valamivel több mint fele részét 1879-, 1880-, 1881- és 1882-ik években MATYASOVSKY ny. osztálygeologus vette fel, ellenben a nyugati részek geologiai térképezését az 1888-iki évben előadó végezte.

A két térképlap területe Szatmár-, Bihar- és Szilágymegyékbe esik, s összesen mintegy 2093 km²-t tesz ki. A vidék térszintjének részletesebb ismertetésénél különösen a vizekkel foglalkozik. Ezek után a terület általános földtani szerkezetét írja le, hangsúlyozván annak egyszerűségét, a mely itten részben már összefüggésben van a nagy magyar Alföld medenczéjének közelségével.

A mi a terület részletesebb földtani szerkezetét illeti, a következő képződmények voltak kijelölhetők: 1. *gnájsz*; 2. *csillámpala*; 3. a mediterrán emelethez tartozó *agyag, márga, homok és homokkő*; 4. a szarmata emeletből homokos márgás *mészkö*; 5. a pontusi emeletnek *agyag, homok és homokkő* képződményei; 6. a diluvialis *sárga agyag, homok és kavics*; 7. alluvialis *agyag, kavics, ártér és víz*.

Az alaphegység *gnájsza és csillámpalája* csak a térkép DK-i sarkában igen alárendelt kiterjedésben látható, helyenkint kis foltokban környezve a felső mediterrán és szarmata emelet képződményei által. A felső mediterránban nincsenek kőületek; a szarmata mészkőben *Modiola Volhynica* és *Cardium plicatum* kőmagvai lelhetők, vékony csiszolatában pedig *lithothamnion* és *foraminiferák*, nevezetesen *Robulina, Rotalia, Miliolidea* átmetszetek, a melyek parti faciesre bizonyítanak.

Legnagyobb elterjedésű a neogenkorú üledékekből a *pontusi* emelet, melyet a két térképlapon *homok, homokkő és agyag* képvisel. Érdekesebb kőület-lelet-helyek: Zálnok, Maládia, Somály és Kerestelek; előadó a többek közt a *Melanopsis Martiniana* igen érdekes torzalakját mutatta be.

A *diluvium* foglalja el a szóban forgó terület legnagyobb részét, s főképen *agyagból, ritkábban laza homokból és kavicsból* áll.

Az *alluvium* csak a mostani vízjárások mentén van képviselve.

Végül előadó a használható kőzetanyagokat sorolja fel (barnaszén, agyag, homokkő), úgyszintén az ásványvízű forrásokat is.

3. HALAVÁTS GYULA a Pestmegye Ny-i szélén levő *Herczeghalom*-majorban 1877—79-ben furt és 251,7 m mély artézi kut profilját mutatja be. A furólyuk a diluvialis löszben kezdődik, a mely alatt felső pliocen kavicsos-homok, pontusi agyag, szarmata agyag és mediterrán kavicsos homok, tehát az összes neogen van; minden egyes emeletet a szerves maradványok jól jellemeznek. Legalul ismét agyag van, a melyben azonban nincsenek szerves maradványok. Előadó összehasonlítja a furólyúk feltárta rétegeket a felszínten jelenlevőkkel, a melyek a fiatalabb képződményeknél egymással jól megegyeznek, csak szarmata és mediterrán emeletnél van különbség, miután a furólyúk profiljában ezt a kort agyag, illetőleg kavicsos homok képviseli, míg a felszínten javarészből mészkövek vannak.

II. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS 1892 MÁRCZIUS HÓ 2-ÁN.

Elnök: Dr. SZABÓ JÓZSEF.

Az első titkár jelentést tesz a f. évi közgyűlés határozata folytán a pénztári főlöslégből az alaptőkéhez csatolandó 400 frt és néhai dr. HOFMANN KÁROLY özvegye által elhunyt férje nevére beküldött alapítványi összeg elhelyezéséről.

Az első titkár felolvassa HAUER FERENCZ lovag, a társulat elnökéhez intézett levelét, a melyben a társulat üdvözlő iratára köszönettel válaszol.

A könyvtárba beérkezett ajándékkönyvek: KARRER F. Führer durch die Baumaterialien Sammlung des k. k. Naturhistorischen Hofmuseums. — Annual Report of the Curator of the Museum of Comparative Zoology, 1891. Agassiz Sándor ajándéka. — Mittheilungen der Section für Naturkunde des öster. Touristen Clubs. 1891. III. Jahrgang.